

Vägarna till fotbollslandslaget

En undersökning som granskar hur de olika vägarna till herr- och damlandslaget i fotboll ser ut

---

The different paths to the football national team

A survey that explores how different ways to the men's and women's nation team in football looks like

---

Tim Holmlund

Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap

Idrottsvetenskapliga programmet med inriktning idrottscoaching

---

Examensarbete, 15 hp

Handledare: Peter Carlman

Examinator: Christian Augustsson

2017-06-18

Löpnummer: 38 sidor

Sammanfattning

Nyckelord: Talangutveckling, Sampling, Tidig specialisering

Syfte: Syftet blir att granska vilka vägar det finns för barn och ungdomar att gå för att få möjligheten att representera herr- respektive damlandslaget. Och därefter titta på hur vägen för 41 st landslagspelare både på herr- och damsidan har sett ut.

Metod: Metoden till denna undersökning har delats upp i två. Den större delen består av en dokumentanalys, där dokument har samlats in och analyserats för att få fram ett resultat. Den andra delen består av en kvalitativ ansats som är två expertintervjuer.

Resultat: Undersökningens resultat visade att det fanns olika vägar att gå för att kunna få möjligheten att representera herr- respektive damlandslaget, de två vanligaste var sampling och tidig specialisering. Variationen var stor bland de manliga fotbollsspelarnas väg till A-landslaget, medan vägarna till A-landslaget för de kvinnliga fotbollsspelarna såg för det mesta likadant ut.

Diskussion: Hur vägarna ser ut till att nå topp eliten och spel i A-landslaget för herr och damer kan bero på olika saker. Fotbollsfostran kan vara en avgörande faktor kring hur din väg kan komma att se ut, beroende på en föreningsfostran eller en tävlingsfostran.

Abstract

Keywords: Talent development, sampling, early specialization

Purpose: The purpose is to review which ways there are for children and young adults to get the opportunity to represent the men's and women's team. And then look at how the ways of 41 national team players have looked like, both men and women.

Method: The method of this survey has been divided into two. The bulk consists of a document analysis, where documents have been collected and analyzed to produce a result. The second part consists of a qualitative approach that is two expert interviews.

Results: The survey results showed that there were different ways to go in order to be able to represent the male and female national teams, the two most common were sampling and early specialization. The variation was great among the male soccer players' path to the A national team, while the roads to the A national team for the female football players looked mostly the same.

Discussion: How the roads seem to reach the top elite and play in the A-national team for men and women can depend on different things. Football education can be a crucial factor in how your route may look, depending on a club education or a contest education.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	6
2. Litteraturbearbetning	7
2.1 Begrepp	7
2.1.1 Talang.....	7
2.1.2 Talangutveckling	8
2.1.3 Sampling	9
2.1.4 Specialisering.....	9
2.1.5 Relative Age Effect	9
2.2 Tidigare forskning	10
3. Teoretisk referensram	13
3.1 The Developmental Model of Sport Participation.....	13
3.2 Pyramidmodellen	14
3.3 Achievement Goal Theory	15
4. Metod	17
4.1 Design	17
4.2 Konstruktion av intervjuguide	18
4.3 Urval.....	18
4.4 Genomförande.....	19
4.5 Reliabilitet och validitet.....	19
4.6 Etiskt förhållningsätt	21
5. Resultat	22
5.1 Herrlandslagsspelare	23
5.2 Damlandslagsspelare.....	26
5.3 Resultatdiskussion och analys.....	28
5.3.1 Vägarna till landslagen.....	28
5.3.2 Damlandslag och herrlandslag.....	30
5.3.3 Fotbollsfostran.....	31
6. Slutsats, metoddiskussion och vidare forskning	33
Referenser	34

Bilaga

1. Inledning

Fotboll är den idrott i Sverige som är näst störst med 441 869 stycken medlemmar (Riksidrottsförbundet, 2015) där många av dessa medlemmar är barn och ungdomar. Av dessa är det säkerligen ett stort antal som har drömmen att bli professionell fotbollsspelare, antingen i någon av de svenska eller europeiska högsta ligorna och få möjligheten att spela i det svenska landslaget. Men det är bara ett fåtal av alla dessa tusentals barn och ungdomar som lyckas nå sin dröm (Peterson, 2011). En faktor kan vara hur den svenska talangutvecklingen genomförs och bedrivs, för att kunna utveckla ett stort antal barn och ungdomar och ge alla möjligheten att kunna uppfylla sina drömmar.

Det är klubbverksamheten som är den stora basen för talangutveckling inom svensk fotboll. För att aktiva barn och ungdomar i fotboll ska ha en möjlighet att nå landslaget krävs det att klubbarna bedriver en bra talangutveckling. Klubbarna kan i sin tur välja vilken typ av fostran man vill arbeta utifrån, föreningsfostran eller tävlingsfostran. Föreningsfostran står för öppenheten att alla är välkomna och tävlingsfostran står för själva tävlandet (Peterson, 2011). Ungdomarnas utveckling och elitsatsning beskriver Peterson i tre olika steg zon-, distrikts- och elitläger. Målet med dessa läger är att få fram spelarna med störst talang som sedan ska få möjlighet att representera ungdoms-, junior samt seniorlandslagen. Men hur ser vägen till det svenska herr- och damlandslaget ut och hur många kommer i slutändan att lyckas ta sig hela vägen till landslaget. Har föreningarnas olika typer av fostran en inverkan på detta.

En av den svenska idrottsrörelsens värdegrunder syftar till att få vara med och delta, utifrån sina egna förutsättningar. Alla oavsett kön, ålder, religion, sexuell läggning, etniskt ursprung, nationalitet eller fysiska och psykiska förutsättningar skall ges möjlighet att delta i en föreningsverksamhet. De svenska idrottsliga framgångarna har något av ett nationellt intresse, med tanke på den centrala roll som idrottandet har i dagens svenska samhälle (Idrotten vill, 2009). Ett dilemma som den svenska idrottsrörelsen står inför är att de ska bedriva en lyckad breddidrott, där syftet är att alla ges möjligheten att delta. Samtidigt som de talanger som väljs ut till de olika satsningarna ska få en chans att nå eliten på seniornivå (SOU, 2008:59).

Inom den svenska idrotten och framför allt inom fotbollen pågår den ständiga jakten efter unga talanger. Det handlar om att upptäcka dem bästa unga fotbollsspelarna för att kunna mäta oss internationellt, trots att vi är ett mindre fotbollsland jämfört med andra länder (SVT, 2013).

1.2 Syfte

Undersökningens syfte blir att granska vilka olika vägar det finns för unga fotbollsspelare att gå för att kunna få möjligheten att representera herr- respektive damlandslaget.

1.3 Frågeställningar

De frågeställningar som undersökningen kommer att utgå ifrån är följande:

- Vilka vägar finns det att gå för att nå till A-landslaget?
- Har föreningarnas olika typer av fotbollsfostran en inverkan på spelarnas väg till landslaget?
- Finns det några skillnader mellan vägarna till dam- respektive herrlandslaget?

2. Litteraturbearbetning

2.1 Begrepp

Till att börja med kommer ett antal begrepp som används i undersökningen att klargöras, detta för att få en djupare inblick och förståelse för de olika begreppen.

2.1.1 Talang

Begreppet talang används ofta inom idrotten men definieras på olika sätt. Medfödd talang är något som en del idrottsforskare anser som övervärderat. De menar att alla idrottsutövare som satsar seriöst och målmedvetet på sin idrott under flera års tid, besitter kapaciteten att lyckas internationellt i sin idrott (Sloboda, 1993; Ericsson, Kramper & Tesch-Römer, 1993). Den avgörande faktorn för talangutveckling skulle vara de antal träningstimmar idrottsutövaren lägger ner på sin idrott. Där emot anser andra idrottsforskare att talang är något medfött och att de egenskaper och anlag som en enskild person föds med, spelar en betydelsefull roll som en avgörande faktor för att nå framgång i idrott (Bouchard, Malina & Pérusse, 1997).

Öland (2006) skriver om att både mängden träning och medfödd talang är viktiga faktorer för att nå eliten. Idrottsutövare måste träna mycket länge samt målinriktat för att ha möjlighet att nå upp till topp-prestationer, vanligen i 10 till 15 år. Men Öland (2006) anser också att idrottsutövaren måste ha medfödda anlag för att ha möjlighet att nå upp till topp eliten i sin idrott. I idrotter som till exempel fotboll, simning samt friidrott som har ett stort antal idrottsutövare är det näst intill omöjligt att bli framgångsrik om inte utövaren innehar medfödda egenskaper och anlag. Den medfödda talangen blir den avgörande faktorn då antalet idrottsutövare som vill nå stjärnstatus är hög i dessa idrotter (Öland, 2006).

Simonton (1999 i Öland, 2006, s.15) har gjort ett försök till att definiera begreppet talang: "Talang är en medfödd kapacitet, som ger en individ möjlighet att visa exceptionellt hög prestationsnivå inom ett område, som kräver speciella färdigheter och intensiv träning". Definitionen hör ihop med dessa två förtydligande faktorerna: 1) För att utövarens ska ges möjlighet att skaffa sig expertkunskap i sin idrott är målinriktad träning en nödvändig förutsättning. För att lyckas internationellt som

toppidrottare räcker det inte enbart med medfödda anlag och egenskaper. 2) Definitionen klargör att talang är medfött. En viktig del som måste förstås när det kommer till medfödd talang är att den kan bestå av flera skilda karaktärsdrag, som till exempel muskelfibertyper, personlighetsdrag, motivation, kognitiva förmågor, fysisk träningsbarhet eller fysisk storlek. Huvudsyftet för dessa medfödda karaktärsdrag blir att enbart förbättra utövarens prestation i sin idrott (Öland, 2006).

Definitionen ovan av talang berör två centrala aspekter. Den första gällande diskussionen kring påverkan av miljö och arv, den andra gällande kopplingen mellan talangutveckling och talangidentifikation. Diskussionen om miljön eller arvet har störst betydelse har pågått sedan slutet av 1800-talet. Enligt definitionen ovan går det inte att skilja på begreppen. Genetikforskningen stödjer detta där det finns forskning som visar att miljö och arv har en väldigt nära sammankoppling (Bouchard, Malina & Pérusse, 1997). Definitionen ger dock inga tydliga kriterier till tränare och hur denne skall kunna känna igen en talang, alltså vilka karaktärsdrag en utövare bör inneha för att bli en toppidrottare. Den förtydligar dock att talangutveckling och talangidentifikation bör kombineras för att nå framgång (Öland, 2006).

2.1.2 Talangutveckling

Tucker och Collins (2012) anser att för att kunna uppnå elitframgångar inom sin valda idrott behövs, som tidigare nämnts en samverkan mellan träning och medfödda egenskaper. Tucker och Collins (2012) menar dock att, talangutveckling och talangidentifikation är beroende av ett talangsystem, detta talangsystem ska bidra till den utveckling och träning som eftersträvas. När det gäller talangutveckling inom fotboll pratas det om olika typer av utvecklingsmodeller som kan användas för att utveckla talanger. En fördjupad beskrivning av olika utvecklingsmodeller kommer att presenteras senare i undersökningen.

2.1.3 Sampling

Sampling innebär att idrottsutövaren skall ges möjligheten att prova på ett antal olika idrotter, innan valet av idrott görs och specialiseringen på denna idrott börjar (Côte & Fraser-Thomas, 2007). Sampling handlar om att ge barn och ungdomar möjligheten att leka och träna, ges utrymme och ett brett idrottande genom att prova på olika idrotter. För att sedan en större del ska få chansen att väljas ut och kunna nå topp eliten. Genom sampling lär sig barn och ungdomar utveckla motoriska, känslomässiga och kognitiva färdigheter vid deltagande inom flertalet idrotter som har betydelse för framtida val av idrott (Côté, Lidor & Hackfort, 2009).

2.1.4 Specialisering

Ericsson, Krampe och Tesch-Römer (1993) menar att en idrottsutövare bör för att ha en möjlighet att bli en expert på sin idrott, lägga ner omkring 10 000 timmars träning som är systematisk och kvalificerad. Riksidrottsförbundet (2013) definition av begreppet är att enbart inrikta sig på en idrottsgren eller disciplin. Tidig specialisering hör ihop med begreppet specialisering i denna undersökning. Idrottsföreningar som förespråkar tidig specialisering utgår efter att skapa framtida elitutövare (Côté, Lidor & Hackfort, 2009).

Wagnsson och Patriksson (2007) beskriver att det kan uppstå svårigheter när det gäller att studera tidig specialisering i idrotten., för begreppet kan ha olika definitioner. De beskriver tidig specialisering efter ålder, antalet träningstimmar och antalet idrotter.

Tidig specialisering består av följande fyra olika komponenter: tidigt specialisera sig inom enbart en idrott, börja tävlingsidrotta tidigt, börja med idrotten tidigt och tidig fokusering och högintensiv träning inom idrotten (Baker, Cobley & Fraser-Thomas, 2009).

2.1.5 Relative Age Effect

Genom att ta del av tidigare forskning ges snabbt en inblick i de svårigheter som uppstår vid att upptäcka en talang i tidig ålder. Tomas Peterson (2011) menar att det finns ett slags selektionssystem i form av att fysisk mognad spelar en stor roll när det gäller att bli utvald till elitläger i fotboll. I distriktslag och landslag på ungdomsnivå är

de som är födda de första sex månaderna på året (januari till juni) tydligt överrepresenterade.

Redan vid 13 års ålder påbörjas selekteringen till elit- och landslagsläger inom fotbollen. Relative Age Effect (RAE) har en avgörande faktor tidigt i fotbollsspelarnas karriärer, deras fysiska mognad och när de är födda på året är avgörande för att bli utvald. För att ha möjligheten att bli utvald till distriktsläger, elitläger och ungdomslandslagen anses som nästintill nödvändigt att ha deltagit vid de första zonlägren. Detta leder till att större delen av en årskull fotbollsspelare inte ges möjlighet till en ungdomskarriär i fotboll när de har fyllt 13 år, drömmen kan gå i spillo innan den ens har fått möjlighet att ta sin början (Peterson, 2011).

Musch och Grondin (2001) beskriver RAE enligt följande scenario: förutsätt att det finns femton stycken tillgängliga platser i ett fotbollslag. Där finns femton stycken ungdomar från samma årskull som är intresserade av att ta en plats i laget, RAE skulle vara i princip otänkbart i detta fall för alla de intresserade ungdomarna kommer ta en plats i laget. Skulle det där emot finnas hundrafemtio stycken intresserade ungdomar från samma årskull som vill ta en plats i laget. Kommer konkurrensen om platserna att öka och RAE kommer spela en avgörande faktor kring vem som slutligen tar en plats i laget.

2.2 Tidigare forskning

Den stora utmaningen som forskningen stöter på har varit att kunna beskriva den mest gynnsamma vägen till elitidrottsprestationer. Fahlström (2011) beskriver i sin studie att idrottsförbunden har som en av sina huvudprioriteringar att hitta talanger i tidig ålder. Detta talangsökande i tidig ålder utför förbunden trots att de anser att medfödda anlag inte är något nödvändigt för att uppnå elitprestationer. Svårigheten med att urskilja vilka som i tidig ålder kan anses som talanger, att det inte finns några säkra kännetecken eller mallar när det kommer till talangidentifikation, är något som studien understryker.

Som tidigare nämnts har selektion en stor påverkan på den svenska ungdomsfotbollen. Det är tydligt att selektionen gynnar de som är födda första halvan på året, vilka är de

som med störst sannolikhet blir uttagna till zon- och elitläger samt till ungdomslandslagen (Peterson, 2004). Det svenska fotbollsförbundet ska enligt Peterson under en längre tidsperiod känt till denna obalans angående födelsemånad i elitlagen. Effekterna av selektionssystemet är något som förbundet har försökt att motverka genom att komma på nya lösningar. En pågick i några år där åldersspannet ändrades till den 1 januari till den 1 augusti istället för hela årskullen, barn som var födda på andra halvan på året skulle mätas med nästkommande års vårbarn. Ingen förändring gjordes, förbundet flyttade bara fram startdatumet sex månader för de som skulle gynnas och missgynnas. Selektionssystemet är det som är huvudproblemet anser Peterson (2004) eftersom föreningarna tvingas välja ut underlag för sina spelare i 13 års ålder som sedan bidrar till fortsatta selektionen.

Enligt Nilsson (1993) kan fostran se olika ut beroende på vilken idrottsförening som ens barn eller ungdom spelar för. Till exempel kunde det gå tillväga som Nilsson (1993) benämner, att barnen vid denna tidpunkt i åldrarna sex till åtta år som bodde i Malmö fick ett brev hemskickat med posten där de bjöds in till att vara aktiv i klubben. Brevet bestod av en presentation av verksamheten. Det framgick tydligt i brevet att Malmö FF är en elitidrottsförening och att det i slutändan bara var de bästa i respektive åldersgrupp som fick tillåtelse fortsätta i föreningen. I fotbollsskolan tilläts alla att delta fram till 10 års ålder.

Hur ungas idrottande bör organiseras för att nå framgång finns tre olika komponenter: förpuberteten, puberteten och efterpuberteten. Inom förpuberteten är huvudfokus på att barn ska vara involverade i många olika idrotter. Målinriktad lek ska träningen under denna period utmärkas av samt att detta bidrar till barnens motoriska alfabet (Carlson, 1991). Inom puberteten börjar det komma på tal för en tydligare prioritering mot den framtida specialiseringen, träningen ska vara utmanande samt rolig. Ett antal ungdomar slutar med sin idrott i denna period med motiveringen att träningen inte var lika utvecklande eller rolig som tidigare. Många av de aktiva ungdomarna i denna period anses sig själva kompetenta men de måste även inse att det kommer krävas hårt arbete för att fortsätta utvecklas. Ungdomarna ska ges möjlighet att under denna period tävla mycket mot andra ungdomar på jämlik nivå, för att dels upptäcka vad de kan förbättra med sin prestation samt lära sig om sina reaktioner som kan uppstå under tävling (Öland, 2006). Efterpuberteten har ungdomarna valt att satsa på att

specialisera sig inom en enskild idrott, som medför ett stort antal träningstimmar i veckan. Fritidsaktiviteter läggs åt sidan för att idrottandet går först, elitidrottare ångrar sällan att den prioriteringen gjordes i efterhand. Den fysiska aspekten av själva träningen läggs det ett större fokus på. Tävlingar blir en centralare och allt viktigare del i den pågående utvecklingen (Öland, 2006).

Komponenterna ovan är väsentliga att ta upp i denna undersökning eftersom barn och ungdomar utvecklas olika. Vi utvecklas olika fort och därför gynnar det oftast de barn som är födda de första sex månaderna på året (januari till juni). De gynnas av selektering och har störst möjlighet att bli uttagna till ungdomslandslag m.m. De som är födda senare på året (juli till december) missgynnas oftast av selekteringen då deras potentiella talang inte uppfattas på grund av att de inte är lika utvecklade likt de andra (Peterson, 2004).

Houlihan och Green (2008) förklarar att talangutveckling är en stor och viktig grundpelare i en förenings verksamhet, det skall även anses vara en avgörande faktor om en förening ska lyckas nå framgångar. Genom att ha ett bra utbildningsprogram för barn och ungdomar inom föreningen, skapar föreningen förutsättningar att kunna plocka talanger från sina egna ungdomslag upp till representationslaget. Istället för att ta spelare från andra föreningar (Houlihan & Green 2008). Detta har sin tur lett till att idrottsakademier och i synnerhet fotbollsakademier har börjat växa fram i rask takt i Europa. I akademierna ges de unga fotbollsspelarna en möjlighet att få vara del av ett professionellt utbildningsprogram till att kunna bli professionella fotbollsspelare (Adamsen, 2016).

3. Teoretisk referensram

I detta avsnitt kommer olika teorier och modeller att presenteras som går att koppla till talangutveckling och där igenom ges en djupare beskrivning till de olika vägarna till landslaget. Dessa teorier är relevanta till denna undersökning för de belyser hur talangutveckling och talangidentifikation kan genomföras på olika sätt. Teorierna kommer användas till att motivera de resultat som undersökningen kommer att redovisa.

3.1 The Developmental Model of Sport Participation

Med talangutvecklingsmodellen ”The Developmental Model of Sport Participation” (DMSP) försöker Côté och Fraser-Thomas (2007) beskriva vägen till elitprestation. De visar på två möjliga vägar: sampling och tidig specialisering (se figur 1). Sampling innebär att det idrottsutövande barnet ges möjlighet att under flertalet år pröva på många olika idrotter, istället för att i tidig ålder välja en idrott och lägga all fokus på den. Sampling innehåller fyra olika faser som kopplas till ålder på idrottsutövaren. Det första stadiet börjar vid sex års ålder när barnets idrottsdebut sker och kallas där med för ”introduktionsfasen”. Det andra stadiet sker i åldern sex till tolv år och kallas ”prova på fasen”. Det är i den fasen som barnet skall ges rum för mycket lekfullhet i sitt idrottsutövande och prova på att vara aktiv i flertalet olika idrotter. ”Specialiseringsfasen” är det tredje stadiet som sker i åldrarna 13-15 år, där det idrottande barnet börjar minska sitt deltagande i flertalet idrotter, träningen blir balanserad mellan tävling och lek. Det sista stadiet är ”investeringsfasen” som sker vid 16 år och uppåt, fokus har nu lagts på en vald idrott hos utövaren där träningen till stor del är planerad samt att den består mer av tävling och mindre av lek (Côté & Fraser-Thomas, 2007). Huvudfokus inom sampling ligger på en gradvis utveckling för det idrottande barnet. I yngre åldrar kan det idrottande barnet vara aktivt i flera idrotter till att senare i äldre ålder lägga fokus på en vald idrott.

År	Sannolikt utfall Motion/Rekreation Förbättrad fysisk hälsa och psykisk utveckling	Sannolikt utfall Elitprestation Glädje Fysisk hälsa	Sannolikt utfall Elitprestation Reducerad glädje Reducerad hälsa	D R O P O U T	
	17	Rekreativår Stor mängd lek/spel	Investeringsår Stor mängd planerad träning Lite lek och spel Fokus på en idrott		Tidig specialisering och satsning
	16				
	15	Lite planerad träning	Specialiseringsår Balans lek och spel – planerad träning Minskat engagemang i flera idrotter		Stor mängd planerad träning
	14				
	13				
	12	Provår Mycket lek och spel Lite planerad träning Aktivitet i många idrotter	Lite lek och spel Fokus på en idrott		
	11				
	10				
	9				
8	<i>Rekreatividrott många idrotter</i>	<i>Elitprestation genom sampling</i>	<i>Elitprestation genom tidig specialisering</i>		
7					
6					
Idrottsdebut					

Figur 1. The Developmental Model of Sport Participation (Côté & Fraser-Thomas, 2007).

3.2 Pyramidmodellen

Pyramidmodellen (se figur 2) är en av de vanligaste modellerna som används när vägen från att tidigt engagera sig i en idrott till att nå internationell elitnivå ska beskrivas (Bailey, Collins, Ford, MacNamara, Toms & Pearce, 2010). Modellen används för att beskriva hur talangutvecklingens olika steg ser ut och hur utvecklingen ser ut från tidig ålder till elitnivå. Modellen används ofta som argument för talangutveckling där en bred bas används där många idrottande barn ska tillåtas delta, för att senare genom detta system ha möjligheten att upptäcka och utveckla de bästa talangerna (Fahlström, Gerrevall, Glemne & Linnér, 2015).

Figur 2. Pyramidmodellen (Bailey m.fl. 2007 enligt Fahlström, 2011).

3.3 Achievement Goal Theory

John Nicholls (1989) benämner resultat- och uppgiftsinriktad målorientering.

Resultatinriktad målinriktning (engelska ego) handlar om att idrottsutövaren har mål som är fokuserade på resultatet och utvärderar sin prestation i jämförelse med andra utövare. Det innebär att utövaren ska prestera bättre än de andra idrottsutövarna för att känna sig kompetent och framgångsrik (Nicholls, 1989). Rädslan att begå misstag är vanligt hos utövaren, därför har de en tendens att undvika situationer där ett misslyckande kan uppstå (Hassmén & Hassmén, 2010). Uppgiftsinriktad målinriktning (engelska task) innebär att idrottsutövaren inte lägger fokus på att jämföra sina egna resultat med andra, utan enbart fokusera på den egna prestationen och hur den ska förbättras. Hassmén & Hassmén (2010) menar att rädslan och ångest blir lägre hos utövare med uppgiftsinriktad målinriktning, för de bedömer sin kompetens efter vad de har förbättrat sig på och lärt sig. Resultatinriktad- och uppgiftsinriktad målinriktning stämmer in på det som Peterson (2011) benämner som föreningsfostran och tävlingsfostran inom idrottsklubbarna. Peterson menar att föreningsfostran ska stå för att med öppenhet ta emot och ta hand om alla de barn och ungdomar som väljer att söka sig till idrottsrörelsen. Föreningsfostran ska vara

grundlagd på respekt, främja demokratiska umgängesformer, öppenhet samt likaberättigande. Tävlingsfostran är det som själva idrottandet står för – att tävla, att vinna eller förlora, att kunna förhålla sig till sina motståndare och medspelare, allt som kretsar kring det tävlande momentet. Det är när en idrottsförening använder sig av tävlingsfostran som denna förening anses skapa elit. I en del föreningar har tävlandet en väldigt liten betydelse, eller så ägnar de sig inte åt tävlande alls inom själva utförandet. Föreningsfostran är det som dessa föreningar ägnar sig åt. Sedan finns det de föreningar som enbart eller näst intill enbart fokuserar sin verksamhet på tävlingsfostran (Peterson, 2011).

4. Metod

4.1 Design

Metoden som har valts till att genomföra denna undersökning kommer att bestå till största delen av en dokumentanalys som faller inom ramen för källforskning (Hassmén & Hassmén, 2008). I undersökningen ingår två expertintervjuer med två erfarna idrottsforskare på ämnet. Expertintervjuer görs med personer som är ledare eller experter i ett samhälle och som oftast har en maktposition (Kvale & Brinkmann, 2014).

Med hjälp av dokumentanalysen har fotbollsspelarna valts ut och sedan har särskild information samlats in gällande dessa fotbollsspelare. (Hassmén & Hassmén, 2008). Genom att använda mig av dokumentanalys används redskap som hjälper till med att ta del av information som är allmän för alla, istället för att behöva läsa första till sista sidan. Denna metod är lämplig för att kunna återberätta samt sammanställa hela avsnitt eller olika delar av ett dokument, för att därefter kunna ha möjligheten att göra förståeligt för olika mönster i dokumentet (Berg, 2003). Forskaren är inte direkt delaktig i datainsamlingsfasen när det gäller källforskning (Hassmén & Hassmén, 2008). Dokumentanalys har valts som metod på grund av att intervjuer med spelarna hade i praktiken varit omöjligt då de befinner sig på olika platser i världen.

Anledningen till att de två kvalitativa forskningsintervjuerna med Per Göran Fahlström och Tomas Peterson gjordes var för att ta del av och få förståelse för deras egna kunskaper och tankar om talangutveckling. Intervjuerna användes till denna del av undersökningen, för att skapa förståelse för människors tankar och upplevelser (Kvale & Brinkmann, 2014).

De två metoderna har valt att kombineras för att kunna ta del av och analysera den spelarstatistik undersökningen redovisar. Därefter med hjälp av intervjusvaren klara av att analysera och djupare diskutera spelarstatistikens resultat.

4.2 Konstruktion av intervjuguide

Till intervjuerna tillverkades en intervjuguide som användes under intervjuerna. Intervjuaren får tack vare intervjuguiden ett sorts manus med hur intervjun kommer att utspela sig (Kvale & Brinkmann, 2014). Intervjuguiden i undersökningen är riktat öppen samt innehar 3 varierande huvudområden (Hassmén & Hassmén, 2008). Till varje enskilt huvudområde finns även underkategorier. Intervjuguiden skall inte bestå av färdigformulerade frågor som har arbetats fram i ett tidigare skede, vid kvalitativa intervjuer är det den intervjuade som helst ska styra intervjun. Därmed ska intervjuguiden bestå av en lista med frågeområden. Den bör vara kort och innefatta stora frågeområden (Trost, 2010).

4.3 Urval

Urvalet är de 23 stycken manliga fotbollsspelarna som representerade det svenska herrlandslaget under EM slutspelet i Frankrike sommaren 2016. Samt de 18 stycken kvinnliga fotbollsspelare som representerade det svenska damlandslaget under OS sommaren 2016 i Brasilien. Detta urval valdes för att det är den senaste gången som herr- och damlandslaget deltog i ett mästerskap. De som får representera landslaget är de som ansågs vara de lämpligaste och bästa fotbollsspelarna inom dam- och herrfotboll i Sverige vid detta tillfälle. Landslaget kan också ses som en slutdestination för fotbollsförbundets talangutveckling. Deras väg till landslaget blir därför intressant att undersöka.

Urvalet till intervjuerna gjordes med hjälp av dels ett bekvämlighetsurval, som innebär att man väljer ut de personer som finns till ens förfogande (Trost, 2010). Och ett handplockat urval, intervjupersonerna handplockas eftersom de troligen anses kunna ge den bästa informationen utifrån undersökningens syfte (Hassmén & Hassmén, 2008). De två som jag har intervjuat till min undersökning är idrottsforskarna Per Göran Fahlström och Tomas Peterson, båda dessa är erfarna forskare på området kring talang och talangutveckling.

4.4 Genomförande

Den information som har samlats in gällande de utvalda spelarna är följande: Vilken förening började han eller hon spela fotboll i, deras eventuella medverkan i några av de olika landslagen i Sverige (U17 till A-landslaget) antingen på herr- eller damsidan. Informationen angående varje enskild spelare har samlats in från www.svenskfotboll.se, det Svenska Fotbollsforbundets officiella hemsida som redogör för statistik om varje spelare.

Jag kom först i kontakt med Per Göran Fahlström och Tomas Peterson genom att jag skickade ett mejl till respektive och frågade om de var intresserade att medverka i min undersökning. Intervjun med Per Göran Fahlström genomfördes via ett skype samtal och intervjun med Tomas Peterson genomfördes i form av en telefonintervju. Anledningen till detta tillvägagångssätt var att de befann sig geografiskt långt bort, vilket gjorde det svårt att praktiskt träffa dem personligen. Normalt bör inte telefonintervjuer användas om syftet är att ställa djupgående frågor och få djupgående svar, då denna metod anses opersonlig (Trost, 2010). Tidslängden på intervjuerna var 30 minuter respektive 45 minuter. Intervjusituationen under de båda intervjuerna var likadana. Per Göran Fahlström och Tomas Peterson befann sig på sina arbetsrum där de inte kunde störas av omgivningen eller kollegor och där de känner sig trygga (Trost, 2010). Jag befann mig i ett stängt rum för att inte störas av omgivningen. Dokumentationen av intervjuerna gjorde med en mobiltelefon. Trost (2010) nämner detta som en fördel för att i efterhand kunna skriva ner ordagrant det som sagts och inte gå miste om värdefull information.

4.5 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet handlar om undersökningens tillförlitlighet. Detta innebär att om undersökningens mätningar inte har utsatts för några slumpmässiga faktorer och om de genomförda intervjuerna har ägt rum under samma omständigheter och villkor anses undersökningens tillförlitlighet var hög (Trost, 2010). Transkriberingen påverkades inte av några slumpmässiga faktorer då båda intervjuerna var inspelade. Vid transkriberingar kan olika saker i intervjun lämnas utanför vid överförandet från tal till text då dessa två skiljer sig åt, till exempel ironier, mimik, gester, kroppsspråk samt betoningar (Patel & Davidson, 2011). Vid transkriberingsprocessen var det därför noggrant att allt som skedde under intervjuerna formulerades ner till text

däribland skatt, pauser, när respondenten suckar med mera noterades, detta bidrar till en höjd reliabilitet och validitet. I och med att denna undersökning består till största delen av att analysera dokument finns det en viktig faktor som måste tas hänsyn till. Dokumenten som används i undersökningen kan användas till att ge svar på faktiska händelseförlopp samt faktiska förhållanden, de fakta som undersökningen slutligen kommer att presentera ska fastställas som rimliga. Med tanke på att individerna som undersöks inte själva får ge svar kring deras eget händelseförlopp blir uppgiften med själva tolkningen av data att försöka fastställa den så nära som möjligt av vad individens faktiska upplevelse är (Patel & Davidson, 2011). Det går inte att säga att tolkningarna av resultaten stämmer helt och hållet i en objektiv mening, utan de får ses som sannolika tolkningar av det resultat som fås i undersökningen.

Validitet innebär själva graden av giltigheten i undersökningen, där rätt instrument ska ha använts för att mäta det som undersökningen har som avsikt att mäta (Trost, 2010). För att göra detta möjligt ger intervjuguiden som konstruerades respondenterna möjligheten till att besvara frågor gällande undersökningens syfte samt frågeställningar om talangutveckling och talangidentifikation, samt eventuella skillnader mellan flickor och pojkar.

Genom att välja dokumentanalys som forskningsmetod kan det innebära att de material som finns tillgängligt för användning inte var skapade för forskaren, för att kunna få en fullt acceptabel grund för undersökningens analys. Avsaknad av information eller eventuella luckor kan uppstå kring något centralt gällande frågeställningen (Hassmén & Hassmén, 2008). I denna undersökning faller eventuellt deltagande vid utvecklings lägret i Halmstad bort, då denna information inte har gått att få tag på. Det har ingen större påverkan på resultatet enbart att det hade varit intressant att se om de hade deltagit eller inte. Därför kan det bara i denna undersökning spekuleras kring eventuellt deltagande baserat på fotbollsfostran och födelsedatum. Där den sistnämnda oftast är en avgörande faktor om du har deltagit eller inte.

4.6 Etiskt förhållningsätt

Större delen av alla dokument är emellertid inte offentliga eller blir inte offentliga före en viss tidsperiod. Därför bör det redan i samband med problemformuleringen ha letats rätt på hur det förhåller sig med just de dokument som kommer att användas (Patel & Davidson, 2011). Den statistik som används till undersökningen är som benämnt ovan offentliga för allmänheten. Inga känsliga personuppgifter gällande spelarna behandlas enbart deras landslagsstatistik.

Den kvalitativa delen av undersökning har tagit hänsyn till tre av fyra huvudkrav som det grundläggande individskyddskravet består av. Dessa krav är följande tre: informationskravet, nyttjandekravet och samtyckeskravet (www.codex.vr.se). Informationskravet innefattar att deltagarna skall informeras om deras roll i undersökningen samt att deltagarna ska informeras vad studien handlar om. Deltagarna skall även upplysas om att det är frivilligt att delta samt att om de skulle vilja avbryta har dem rätt till detta. Nyttjandekravet innebär de uppgifter som deltagarna lämnar kommer enbart att användas till forskarsyftet för denna undersökning. Samtyckeskravet innefattar att de deltagande i undersökningen skall ges rätten att själva få bestämma över sin egen medverkan. Till sist har vi konfidentialitetskravet som innebär uppgifterna som deltagarna lämnar ska behandlas med största konfidentialitet och vara anonyma för allmänheten (www.codex.vr.se). Alla dessa krav har följts vid intervjuerna förutom konfidentialitetskravet, med tanke på att intervjuerna med de båda idrottsforskarna syfte var att stärka upp resonemang i undersökningen kommer dem inte att vara anonyma utan benämnas vid sina namn.

5. Resultat

I detta avsnitt kommer de resultat som har samlats in till denna undersökning att redovisas. Resultaten kommer att till största del bestå av tabeller som gör resultaten tydligare, men även lite ingående text. Först kommer de olika vägarna för herrlandslaget att redovisas därefter kommer de olika vägarna på damsidan att redovisas. Kategorin ”Moderförening” är den förening jag tolkar som den förening spelarna började spela fotboll i. Men jag kan inte helt säkert veta om det verkligen är den förening deras fotbollsspelande började, det är den tidigaste statistiken jag har fått fram kring spelarna. Jag kan heller inte helt säker fastslå att deras moderförening har ett elitänk (tävlingsfostran) eller breddtänk (föreningsfostran), klubbarnas hemsidor har besökts och därefter har jag tolkat vilken typ av fotbollsuppfostran de förespråkar för sina aktiva barn och ungdomar. (E) = Elitförening och (B) = Breddförening i tabellerna. Föreningar med ett elitänkande och som bredder en elitsatsning är något som enligt Lindroth och Norberg (2002) kommer från beteckningen professionalisering. Huvudfokus inom föreningarna har skiftat från lek till tävling. Motsatsen till en elitförening är en förening med breddtänk. En breddförening ska ta hänsyn till barn och ungdomars hälsa, trivsel och välbefinnande, prestation och tävlingsresultat är enbart en drivkraft (Idrottsstödsutredningen, 2008). Siffran under varje landslag innebär de antal landskamper spelarna gjort i respektive landslag. Ett x innebär att de aldrig har representerat detta landslag.

5.1 Herrlandslagsspelare

Tio av tjugotre spelare har gått den ”raka vägen” genom U-17 landslaget och upp till A-landslaget.

Tabell 1. *Spelarna som har representerat landslagen U-17 till A*

	Spelare	Moderförening	U-17	U-19	U-21	A
1.	Andreas Isaksson	Trelleborgs FF (E)	19	1	23	133
2.	Ludwig Augustinsson	IF Brommapojkarna (E)	12	9	19	7
3.	Pontus Jansson	Arlövs BI (B)	13	8	15	12
4.	Victor Nilsson Lindelöf	IK Franke (B)	5	17	13	11
5.	Albin Ekdal	IF Brommapojkarna (E)	18	8	12	29
6.	John Guidetti	IF Brommapojkarna (E)	11	5	23	17
7.	Oscar Hiljemark	Gislaveds IS (B)	2	10	37	17
8.	Kim Källström	Partille IF (B)	32	2	21	131
9.	Sebastian Larsson	IFK Eskilstuna (B)	23	9	12	88
10.	Oscar Lewicki	Malmö FF (E)	20	6	27	14

Fyra av tjugotre spelare fick inte representera U-17 landslaget men därefter har de gått vägen att representera U-19 landslaget upp till A-landslaget.

Tabell 2. *Spelarna som har representerat landslagen U-19 till A*

	Spelare	Moderförening	U-17	U-19	U-21	A
1.	Mikael Lustig	Sandåkers SK (B)	x	1	21	57
2.	Martin Olsson	Högaborgs BK (B)	x	13	23	40
3.	Marcus Berg	IFK Velen (B)	x	8	19	46
4.	Zlatan Ibrahimovic	FBK Balkan (B)	x	4	7	116

Sex av tjugotre spelare har inte fått möjligheten att representera varken U-17 eller U-19 landslagen. Men därefter började de sin landslagskarriär från U-21 till A-landslaget.

Tabell 3. *Spelarna som bara har representerat landslagen U-21 och A*

	Spelare	Moderförening	U-17	U-19	U-21	A
1.	Patrik Carlgren	Samuelsdals IF (B)	x	x	18	1
2.	Andreas Granqvist	Helsingborgs IF (E)	x	x	26	62
3.	Jimmy Durmaz	BK Forward (B)	x	x	8	40
4.	Emir Kujovic	Landskrona BOIS (B)	x	x	4	5
5.	Pontus Wernbloom	IK Kongahälla (B)	x	x	24	51
6.	Erkan Zengin	Hammarby IF FF (E)	x	x	13	21

Två av tjugotre spelare har inte fått representera U-17, U-19 eller U-21 landslaget. De har bara fått representera A-landslaget.

Tabell 4. *Två spelare som bara har representerat A-landslaget*

	Spelare	Moderförening	U-17	U-19	U-21	A
1.	Robin Olsen	FC Malmö (B)	x	x	x	9
2.	Erik Johansson	Falkenbergs FF (E)	x	x	x	12

En av tjugotre spelare har gått vägen att inte fått representera U-17 eller U-21 landslagen, bara U-19 landslaget innan han fick möjligheten att representera A-landslaget.

Tabell 5. *Endast en spelare har enbart representerat U-19 och A*

Spelare	Moderförening	U-17	U-19	U-21	A
1. Emil Forsberg	GIF Sundsvall (E)	x	8	x	25

Man kan tydligt se på resultatet av tabellerna ovan att när det gäller vägen till A-landslaget på herrsidan finns det en väldigt stor spridning. Gällande vilken väg de manliga fotbollsspelarna har tagit för att få representera det svenska herrlandslaget.

Resultatet gällande de manliga spelarnas fotbollsuffostrar kan man även här se att det skiljer såg åt. Här är det nio av tjugotre spelare som har börjat sin fotbollskarriär i en förening som har ett elitänk (tävlingsfostran). Medan fjorton av tjugotre har börjat sin fotbollskarriär i en förning som har ett breddtänk (föreningsfostran).

5.2 Damlandslagsspelare

Sexton av arton spelare har gått den ”raka vägen” genom WU-17 landslaget och upp till A-landslaget. (WU) = Women Under.

Tabell 6. *Spelarna som har representerat landslagen WU-17 till A*

	Spelare	Moderförening	WU-17	WU-19	WU-23	A
1.	Hilda Carlén	IK Pandora (B)	6	15	10	6
2.	Hedvig Lindahl	DFK Värmbol (B)	6	7	12	136
3.	Jonna Andersson	Mjölby AI FF (B)	20	29	15	15
4.	Magdalena Eriksson	Enskede IK (B)	18	24	4	23
5.	Nilla Fischer	Vittsjö GIK (E)	12	24	14	157
6.	Jessica Samuelsson	Åby IF (B)	4	18	10	47
7.	Linda Sembrant	Bälinge IF (B)	7	25	13	82
8.	Emilia Appelqvist	Unik FK (B)	11	33	13	18
9.	Kosovare Asllani	Vimmerby IF (B)	6	15	4	99
10.	Lisa Dahlkvist	KIF Örebro DFF (E)	9	26	7	127
11.	Sofia Jakobsson	Hägglunds IoFK (B)	9	38	3	81
12.	Fridolina Rolfö	IFK Fjärås (B)	17	26	13	18
13.	Elin Rubensson	Stehags AIF (B)	22	26	5	42
14.	Lotta Schelin	Kopparbergs/Göteborg FC (E)	6	7	1	178
15.	Olivia Schough	Torup/Rydö FF (B)	9	29	14	52
16.	Caroline Seger	Stattena IF (B)	12	23	5	168

En av arton spelare har inte fått representera WU-17 landslaget men därefter gått vägen att representera WU-19 landslaget upp till A-landslaget.

Tabell 7. *En spelare som har representerat landslagen WU-19 till A*

	Spelare	Moderförening	WU-17	WU-19	WU-23	A
1.	Emma Berglund	Umedalens IF (B)	x	11	13	53

En av arton spelare har inte fått representera WU-23 landslaget. Men har fått representera WU-17 och WU-19 landslagen innan hon fick representera A-landslaget.

Tabell 8. *En spelare som har representerat landslagen WU-17, WU-19 och A*

	Spelare	Moderförening	WU-17	WU-19	WU-23	A
1.	Stina Blackstenius	Vadstena GIF (B)	16	33	x	20

Damernas väg till A-landslaget till skillnad från herrarna, ser ganska ensidig ut genom att tyda tabellerna ovan, ingen större spridning förutom två enskilda spelare som bryter mönstret.

Resultatet visar ett tydligt mönster gällande de kvinnliga fotbollsspelarnas fotbollsuppfostran. Tre av arton spelare har börjat sin fotbollskarriär i en förening med ett elitänk (tävlingsfostran), medan femton av arton har börjat sin fotbollskarriär i en förening med ett breddtänk (föreningsfostran).

5.3 Resultatdiskussion och analys

I denna del av undersökningen sammanfattas resultaten och analyseras med den forskningen som presenterades tidigare. De två expertintervjuerna kommer att presenteras och kopplas till undersökningen resultat.

Det kritiska till min undersökning är att det till större delen är analys av dokument, därmed går det inte att gå in på djupet kring vissa scenarion i undersökningen som hade varit intressant att granska. Syftet med själva tolkningen av data blir att försöka fastställa resultatet av fotbollsspelarnas upplevelse så nära som möjligt (Patel & Davidson, 2011). Frågeställningarna och syftet har trots detta kunnat formuleras och besvaras på ett tydligt sätt.

Det som inte gick riktigt som jag tänkt mig var att en del information som jag tänkte använda mig av i undersökningen inget gick att få tag på. Eventuellt deltagande vid utvecklings lägret i Halmstad. Avsaknad av information kan uppstå som kan påverka frågeställningen (Hassmén & Hassmén, 2008). Detta läger kan anses som en av ”milstolparna” i en fotbollsspelares karriär, framför allt i unga åldrar. Att inte bli uttagen till utvecklings lägret av sitt fotbollsdistrikt kan förmodligen ses som ett bakslag för ett antal fotbollsungdomar. Som på grund av detta eventuellt kan sluta spela fotboll.

Till min kvalitativa ansats i undersökningen genomfördes två expertintervjuer med idrottsforskarna Per Göran Fahlström och Tomas Peterson. Dessa två expertintervjuer genomfördes för att styrka upp mina resultat och argument med hjälp av deras erfarenhet och expertis (Kvale & Brinkmann, 2014).

5.3.1 Vägarna till landslagen

Vilka vägar finns det då till dam- respektive herrlandslagen? DMSP modellen har tidigare nämnts och det är med hjälp av denna som undersökningens resultat ska analyseras. De två vägarna som denna undersökning nämner utifrån DMSP modellen är vägen genom sampling och vägen genom tidig specialisering. Côte och Fraser-Thomas (2007) använder begreppet sampling för att belysa när det idrottsutövande barnet efter deras idrottsdebut vid sex års ålder, går in i den andra fasen ”prova på fasen”. Där ges möjligheten att prova på ett antal olika idrotter, denna fas pågår till 12

års ålder. Tredje fasen blir ”specialiseringsfasen” mellan åldrarna 13-15, idrottandet minskar inom flera idrotter och utövaren påbörjar sin specialisering. Och till sist når idrottsutövaren den sista fasen ”investeringsfasen” där deltagande i andra idrotter har upphört och fokus läggs på en vald idrott, detta sker vid 16 och uppåt (Côte & Fraser-Thomas, 2007). Denna väg kan kopplas till resultatet kring de tjugonio av fyrtioen spelare som har fått sin fostran i en breddförening i början av sin fotbollskarriär. Spelarna kan ha fått möjligheten att gå igenom de olika faserna som DMSP modellen nämner. Ett av de sannolika utfallen av denna väg enligt DMSP modellen är elitprestation. Undersökningen resultat visar på att större delen av spelarna kan ha denna typ bakgrund och därmed lyckats ta sig till A-landslaget.

Den andra vägen som Côte och Fraser-Thomas (2007) nämner i DMSP modellen är vägen genom tidig specialisering. Där det idrottsutövande barnet redan i ung ålder har valt sin idrott och lägger ner allt fokus på den. Där tävlandet kommer i första hand (Côte & Fraser-Thomas, 2007). Denna väg kan kopplas till de spelare som har fått sin fostran i en elitförening i början av sin karriär. De kan redan i tidig ålder valt att lägga ner all sin tid på fotbollen för att lyckas. Resultaten visar på att det är tolv av fyrtioen spelarna som har lyckats nå A-landslaget genom tidig specialisering. Elitprestation är ett av de sannolika utfallen av denna väg enligt DMSP modellen. Men DMSP modellen belyser även reducerad glädje som ett sannolikt utfall, som kan innebära att barn får sluta i en förening på grund av tävlingsfostran och kanske inte fortsätter med fotboll. Tomas Peterson menar:

Tidig specialisering är av ondo, den ska man undvika så mycket som möjligt och det ska man göra i alla sammanhang. För i vilka andra sammanhang i barns liv kräver du en tidig specialisering? För tidig specialisering leder ofelbart till att stora delar av dem som skulle kunna bli bäst slås ut av olika skäl.

Men det går inte att uttala sig om detta i denna undersökning eftersom endast de som lyckats ingår. Men det är ändå fler med breddbakgrund i undersökningen som har lyckats att nå till A-landslaget än de med elitbakgrund.

5.3.2 Damlandslag och herrlandslag

Finns det någon skillnad mellan spelarna i herrlandslaget och spelarna i damlandslaget? Resultatet visar att den största skillnaden mellan herrspelarna och damspelarna är vilka vägar de gått till A-landslaget. I damlandslaget är det sexton av arton spelare som har deltagit i alla landslagen från WU-17 till A-landslaget, medan i herrlandslaget är det tio av tjugotre som har deltagit i alla landslagen från U-17 till A-landslaget. Vad kan dessa skillnader bero på? Per Göran Fahlström menar:

Jag tror helt klar med all respekt för damfotboll, är det mycket hårdare konkurrens bland pojkarna. Jag kan också tänka mig att pyramiden är smalare för flickorna, att bli bortgallrad tidigt gör det mycket svårare att komma fram vid ett senare tillfälle jämfört med pojkarna. Gallras det tidigare då är RAE större, med risk för att större delen av de flickor som inte kommer med dem fortsätter inte med fotbollen de lämnar pyramiden. Medan killarna har chansen att hänga på längre.

Pyramidmodellen togs fram av Bailey med flera (2007) och är den vanligaste modellen som beskriver vägen till eliten från tidig ålder. Den beskriver de olika steg idrottaren ska ta för att nå internationell elitnivå. Undersökningens resultat och intervjuerna visar på att pojkarnas pyramid kan vara bredare längre upp mot toppen medan flickornas smalnar av tidigare. Pojkarna kan trots att de inte blir uttagna till U-17 eller U-19 landslagen hänga kvar längre och få möjligheten till landslagsspel vid ett senare tillfälle. Men om flickorna inte blir uttagen till WU-17 eller WU-19 landslagen kanske de väljer att sluta med fotbollen, för möjligheten att livnära sig på fotbollen inte är lika stor för dem som för pojkarna.

Tomas Peterson är inne på ett liknande spår:

Att det är fler flickor som går hela vägen än pojkar i det här landslagsystemet tror jag beror på att om du inte blir uttagen från början bland flickorna, då kan det lika väl kvitta. Därför att det finns väldigt få alternativ till landslaget om du vill göra karriär, ja du kan säga att det finns damallsvenskan och det gör det. Men vi vet också att till och med i damallsvenskan så är det ett mindre antal av klubbarna där tjejerna är heltidsanställda. Så grejen är det att blir du inte uttagen från början bland flickorna ja då slutar du, det finns liksom inga andra vägar framåt.

En annan faktor som kan spela en avgörande roll kring skillnaderna är Relative Age Effect (RAE). Idag sker selektionen i samma ålder för flickorna som för pojkarna. Med detta i åtanke bör det funderas om detta verkligen ska vara så. Tomas Peterson menar:

Jag tror att där finns lite olika mönster i selektionen rent allmänt mellan pojkar och flickor. Som i sin tur förmodligen dels kan förklaras av att flickorna kommer tidigare in i puberteten än pojkarna, så att RAE slår lite olika på ett annat sätt hos flickorna än hos pojkarna.

Per Göran Fahlström beskriver på liknande sätt:

En sak som är intressant när det gäller RAE och det är att RAE forskning inte är lika omfattande på flicksidan jämfört med pojsidan. I och med att flickorna utvecklas tidigare kommer deras RAE upp tidigare. Har man då samma ålder som på pojkarna då får man inte samma resultat för då har flera av flickorna passerat den här perioden då den biologiska skillnaden är som störst. Ska man titta på RAE på flickor ska man ta det ett, två eller tre år tidigare än pojkarna.

5.3.3 Fotbollsfostran

Kan spelarnas fotbollsfostran spela en avgörande roll kring hur deras väg till landslaget har sett ut? Detta är något som denna undersökning enbart kan tolka utifrån spelarnas moderklubbar. Peterson (2011) beskriver två typer av fostran: föreningsfostran och tävlingsfostran. Föreningsfostran står för att låta alla få vara delaktiga och en öppenhet hos föreningen, tävlingsfostran har fokus på tävlandet att vinna eller att förlora. Vilken fostran ska då föreningarna hålla sig till? Tomas Peterson förklarar:

Den verksamheten som ger dig det största antalet duktiga fotbollsspelare i slut ändan det är en verksamhet som är i balans mellan dem här båda uppdragen (föreningsfostran och tävlingsfostran). Som ger samhället vad samhället ska ha och idrotten vad idrotten ska ha. Och min kritik av svensk idrott och svensk fotboll det är just att balansen har legat alldeles för mycket mot tävlandet, tävlingslogiken och tävlingsfostran. Och om du då gör det förlorar du en massa talang bara genom att bära dig åt på det viset.

Resultatet i undersökningen visar likt tidigare att enbart nio av tjugotre spelare i herrlandslaget kom från en förening med tävlingsfostran. Och fjorton av tjugotre kom från en förening med föreningsfostran. I damlandslaget var det endast tre av arton spelare som kom från en förening med tävlingsfostran och därmed kom femton spelare från en förening med föreningsfostran. Detta går att koppla med det som Per Göran Fahlström menar att fotbollen försöker arbeta mer med:

Jag tror att det som fotbollen försöker jobba mer med är att ha mer uppgiftsrelaterat (föreningsfostran) än resultatrelaterat (tävlingsfostran). Genom att inte räkna tabeller, klart man försöker vinna varje match man spelar men man kanske vill vinna varje match men byta runt på alla spelare ändå.

Detta kan i sin tur kopplas till "Achievement Goal Theory" om uppgiftsinriktad- och resultatnriktad målorientering (Nicholls, 1989). Större delen av de utvalda spelarna, tjugonio av fyrtioen har en fotbollsfostran i en moderförening med föreningsfostran. Detta kan vara en bra utveckling för svensk fotboll som Tomas Peterson och Per Göran Fahlström pratade om. Mot bakgrund av resultatet går det att diskutera att med en uppgiftsinriktad målorientering (föreningsfostran) kan spelarna bemästra eventuella motgångar lättare. Exempelvis på herrsidan där de flesta som varit med i alla landslagen har en moderklubb med elitänk. Medan de som har "hoppat" några landslag har en moderklubb med breddänk. Därmed kan spelarna klara av att kämpa vidare för att representera något av landslagen vid ett senare tillfälle. Då ångest, rädsla och misslyckande upplevs mindre hos dem med uppgiftsinriktad målorientering (Hassmén & Hassmén, 2010). Framförallt kan detta kopplas till resultatet av pojkmarnas väg till landslaget, där det finns fler vägar till A-landslaget än vad det finns för flickorna.

6. Slutsats, metoddiskussion och vidare forskning

Undersökningens resultat visar att det finns fler än bara en väg att gå för att nå till A-landslagen på herr- och damsidan. Men resultatet påvisar att det finns fler möjligheter att gå för pojkarna än vad det finns för flickorna. Därför att pojkarna har fler säkerhetsnät som de kan ramla ner i utan att det betyder att deras fotbollskarriär nödvändigtvis är slut. De kan bli upptäckta efter tjugo års ålder och enbart behöva representera A-landslaget. Jämfört med flickorna som förmodligen behöver upptäckas i tidig ålder för att deras fotbollskarriär inte ska bli kortvarig, för då finns det inte samma skyddsnät för flickorna som för pojkarna och då väjer flickorna att gå vidare i livet och göra något annat.

Till själva metoddiskussionen kan jag tillägga att för min egen skull skulle ha kunnat ha ett mycket större underlag av dokument/forskning för att kunna få en bredare inblick och förståelse kring de olika vägarna till fotbollslandslaget. Men de två expertintervjuerna användes därför som ett verktyg för att med hjälp av deras expertis inom området kunna styrka upp den utvalda forskningen som undersökningen behandlar. Därför valde jag att bara presentera intervju svaren i resultatdiskussionen.

Med tanke på att undersökningen till största del har varit en dokumentanalys hade det varit intressant att i framtida forskning studera spelarnas egna historier och tankar om sin väg till A-landslaget och vilka faktorer som påverkat deras fotbollsfostran. Vidare forskning hade även kunnat vara hur man på något sätt ska kunna få fler flickor att kunna gå olika vägar till damlandslaget. För idag kan det vara så att många unga flickor slutar på grund av att de måste satsa allt på ett kort och se om det funkar eller inte funkar. Och därmed kan många talangfulla flickor förloras som hade kunnat inneha stor potential vid exempel 25 års ålder.

Referenser

Adamsen, B. (2016) *Demystifying talent management: A critical approach to the realities of talent*. London: Palgrave MacMillan.

Bailey, R., Collins, D., Ford, P., MacNamara, A., Toms, M. & Pearce, G. (2010). *Participant Development in Sport: An Academic Review*. Hämtad 2017-04-27, från https://www.researchgate.net/profile/Martin_Toms/publication/242743249_Participant_Development_in_Sport_An_Academic_Review/links/00b4952f8c52b6d285000000.pdf

Baker, J., Cobley, S., & Fraser-Thomas, J. (2009). What do we know about early sport specialization? Not much! *High Ability Studies*, 20(1), 77-89.

Berg, G. (2003) *Att förstå skolan*. Lund: Studentlitteratur.

Bouchard, C., Malina, R. M., & Pérusse, L. (1997). *Genetics of fitness and physical performance*. Human Kinetics.

Carlson, R. (1991). *Vägen till landslaget: En retrospektiv studie av framgångsrika ungdomar i sju idrotter*. Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

Codex. (2015). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2017-05-11, från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Côté, J. & Fraser-Thomas, J. (2007). *The health and developmental benefits of youth sport participation*.

Côté, J., Lidor, R. & Hackfort, D. (2009). ISSP position stand: To sample or to specialize? Seven postulates about youth sport activities that lead to continued participation and elite performance. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 7(1), 7-17.

Ericsson, K., Krampe, R. & Tesch-Roemer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*, 100(3), 363-406.

Fahlström, PG. (2011). *Att finna och att utveckla talang - en studie om specialidrottsförbundens talangverksamhet*. FoU-rapport 2011:2. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Fahlström, PG., Gerrevall, P., Glemne, M. & Linnér, S. (2015) *Vägarna till landslaget: Om svenska elitidrottarens idrottsval och specialisering*. FoU-rapport 2015:1. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. Farsta: SISU Idrottsböcker.

Hassmén, P. & Hassmén, N. (2010). *Idrottsledarskap*. Stockholm: Natur & Kultur

Houlihan, B., & Green, M. (2008) *Comparative elite sport development: Systems, structures and public policy*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Idrottsstödsutredningen. (2008) *Föreningsfostran och tävlingsfostran: en utvärdering av statens stöd till idrotten: betänkande*. Stockholm: Fritze

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa Forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lindroth, J., & Norberg, J. R. (Eds.). (2002). *Ett idrottssekel: Riksidrottsförbundet 1903-2003*. Informationsförl..

Musch, J., & Grondin, S. (2001). Unequal competition as an impediment to personal development: A review of the relative age effect in sport. *Developmental review*, 21(2), 147-167.

Nicholls, J. G. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Harvard University Press.

Nilsson, P. (1993). *Fotbollen och moralen: En studie av fyra allsvenska fotbollsföreningar*. HLS (Högsk. för lärarutbildning).

Patel, R. & Davidson, B. (2011) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Peterson, T. (2004). *Selektions- och rangordningslogiker inom svensk ungdomsfotboll*. Hämtad 2017-02-21, från <http://www.idrottsforum.org/articles/peterson/peterson040831.pdf>

Peterson, T. (2011) *Talangutveckling eller talangaveckling?* Stockholm: SISU Idrottsböcker.

Riksidrottsförbundet. (2015) *Idrotten i siffror*. Hämtad 2017-04-26, från http://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/dokument/statistik/rf_idrotten_i_siffror_2015.pdf

Riksidrottsförbundet. (2009). *Idrotten vill*. Hämtad 2017-04-28, från http://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/dokument/detta-ar-svenskidrott/idrottenvill_2009_webbversion2.pdf

Riksidrottsförbundet. (2013) Hämtad 2017-05-24, från <http://www.svenskidrott.se/Barnochungdomsidrott/Begreppinombarnochungdomsidrotten/>

Sloboda, J. A. (1993). Musical ability. *The origins and development of high ability*, 106-118.

SOU, 008:59 (Svenska Regeringens Officiella Rapport). Föreningsfostran och tävlingsfostran. En utvärdering av statens stöd till idrotten. *Betänkande från Idrottsutredningen*. Stockholm: Fritzes.

Sveriges Television. (2013) Hämtad 2017-06-17, från <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/idrottsforskare-varannan-svensk-talang-missas?>

Trost, J. (2010) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Tucker, R., & Collins, M. (2012). What makes champions? A review of the relative contribution of genes and training to sporting success. *British Journal of Sports Medicine*, bjsports-2011.

Wagnsson, S., & Patriksson, G. (2007). Specialisering i barn-och ungdomsidrotten. *Svensk idrottsforskning*, 16 (1), s. 6-9.

Öland, B. M. (2006). *Talangutveckling: motiverande och målinriktad träning för barn och ungdom*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.

Bilaga – Intervjuguide

Huvudtema: Vägarna till landslaget

Underkategorier:

- Talangutvecklingen i Sverige
- Sampling
- Tidig specialisering
- Positivt/Negativt
- Lämpligast med en eller flera vägar?

Huvudtema: Fotbollsfostran

Underkategori:

- Uppgifts- eller resultatklimat?
- Fördelar med respektive
- Nackdelar med respektive

Huvudtema: Övrigt

Underkategori:

- Vad kan skillnaden mellan herrar och damer beror på?
- Vad kan göras åt denna skillnad?